

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
EFFECTUADA AL CARRER SANT ANTONI ABAT, 11-15 i
C/ DEL BISBE LAGUARDA, 2-8
(BARCELONA, BARCELONÈS).

Data de la intervenció: 12-22 de juliol de 2006.

25 de juliol-4 d'agost de 2006.

Codi: 099/06

Laura Arias del Real
Barcelona, novembre de 2006

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ

1.1 FITXA TÈCNICA

2. SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ

3. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIIONS ANTERIORS

4. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

5. METODOLOGIA

6. DESCRIPCIÓ DEL TREBALLS REALIZATS

7. CONCLUSIONS

8. BIBLIOGRAFIA

ANNEXES

REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

- Documentació fotogràfica

-Llistat de fotografies.

- Documentació planimètrica

1. INTRODUCCIÓ

Amb motiu de les obres de canalització per tal de fer una estesa de cable per la companyia FECSA-ENDESA, portades a terme per l'empresa subcontractada ESPELSA, als carrers Sant Antoni Abat i Bisbe Laguarda de la ciutat de Barcelona, i donat que aquest indret s'inclou en una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric, es van trobar més que fonamentades les precisions sobre la necessitat d'intervenir-hi arqueològicament com a seguiment de la intervenció urbanística.

La realització del Projecte va ser coordinada pel Museu d'Història de la Ciutat, de l'Ajuntament de Barcelona, essent Laura Arias del Real, de l'empresa Àtics, S.L., l'encarregada de la direcció tècnica.

Aquesta actuació urbanística es va dur a terme entre els dies 21 i 24 de juliol de l'any 2006 .

1.1 Fitxa tècnica

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Sant Antoni Abat, 11-15 - Bisbe Laguarda 2-8 .
UBICACIÓ	Barri del Raval, Districte de Ciutat Vella, Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ED50 (UB/ITC)	X: 430300 Y: 4581411 Z: 9'80 m. s. n. m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	12 de juliol- 4 d'agost de 2006
PROMOTOR	FECSA ENDESA
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Laura Arias del Real

2. SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ

El seguiment arqueològic que s'ha efectuat, i del qual presentem la memòria, s'ha portat a terme al nucli antic de Barcelona, concretament al barri del Raval, un indret amb terrenys quaternaris.

Ens trobem, doncs, dins el terme municipal de Barcelona, que se situa bàsicament sobre una superfície gairebé plana (el Pla de Barcelona), el qual s'estén entre les coordenades 2°7' a 2°11' de longitud est de Greenwich i 41°22' a 41°27' de latitud nord. El Pla limita pel sud-est amb el mar i pel nord-oest amb una barrera muntanyosa, la Serralada Litoral, que el separa de la veïna depressió del Vallès, mentre que s'expandeix cap al nord-est i el sud-oest fins als límits naturals que marquen les artèries fluvials del Besòs i del Llobregat. Al límit meridional del Pla, tocant la riba de marina, hi trobem una altra alineació muntanyosa, de menor alçada que la Litoral, formada per Montjuïc i per un conjunt de petits turons, que són fruit de la falla que segueix des de Garraf fins al turó de Montgat: el turó dels Ollers (pel sector dels carrers d'Escudellers i Nou de Sant Francesc), el turó de les Falzies (Llotja), el mont Tàber (Catedral), la punta del Convent (parc de la Ciutadella), el turó del Cogoll (Sant Pere de les Puelles), etc.

La funció de capital de Barcelona ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica del Pla, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció nord - sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besòs - Congost - Ter); accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell, el primer, i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

En aquesta plana, quasi completament urbanitzada avui, es destaquen unes zones clarament distingibles:

a) El nucli antic, que restà clos fins a la desaparició de les muralles, a mitjans del segle XIX. Proper a la mar, està dominat pel sud pel gran promontori de Montjuïc, que s'aixeca suaument sobre el Pla i cau bruscament sobre la mar, facilitant així la defensa del litoral. En aquesta zona hi podem diferenciar tres àrees:

- un nucli central, damunt el Mont Tàber, que correspon a la primitiva ciutat romana.
  - al voltant d'aquest nucli central trobem tot un seguit de petites viles que es van formar en època medieval i que s'inclogueren dins el perímetre de les muralles aixecades els segles XIII-XIV: les vilanoves del Pi, de Santa Anna, de la Mercè, de Sant Cugat, de Sant Pere, de Santa Maria del Mar o dels Arcs, entre d'altres.
  - els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir, la Rambla i el Raval, que foren inclosos dins del tercer recinte fortificat, construït entre la segona meitat del segle XIV i el segle XV. És en aquesta àrea on s'ha realitzat el seguiment de què és objecte aquesta memòria.
- b) Una sèrie de petits nuclis de poblament més densos, antics pobles forans creats a l'entorn de la ciutat, sense possibilitat d'aproximar-se a la Barcelona emmurallada per evidents raons estratègiques. No fou fins a darreries del segle XIX i principis del XX, una vegada enderrocades les muralles, que anaren essent annexionats a la ciutat.
- c) Una àmplia zona quadriculada, de carrers amples, planificada a la segona meitat del segle XIX (l'Eixample del Pla Cerdà), quan caigueren les muralles medievals que encotillaven el creixement urbanístic de la ciutat. L'Eixample va representar la unió entre la Barcelona vella i els municipis del Pla (que, com ja hem dit, acabarien formant part de la ciutat a partir de la fi del segle), i permeté alhora el creixement demogràfic i urbanístic modern, ultrapassat els darrers decennis per un creixement sovint caòtic i incontrolat que ha arribat, amb caràcter marcadament suburbial, als racons més extrems de la plana i ha amenaçat tota la muntanya.

3. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIONS ANTERIORS

El nom històric de la zona, des de sempre, fou el de Raval, ja que dins la ciutat antiga era això, un barri perifèric de Barcelona, amb cases de camp i convents. “Raval” és la deformació d’ un mot àrab, rabad, que significa suburbi. Era una zona ampla de conreus i cases de pagès tallada per diversos camins, un paral·lel a la costa, el carrer Trentaclaus, després anomenat del Arc del Teatre; un altre que anava al Montjuïc per Sant Pau del Camp, carrer de Sant Pau; el carrer Hospital, que possiblement seguia el traçat de la via romana que entrava per la porta occidental de la muralla; el carrer del Carme, que també anava de Montjuïc a la ciutat, passant per la porta de la Plaça Nova; i el camí que anava des de Sarrià i altres pobles del pla, que es convertirà en el carrer Tallers. Aquests camins són d’origen romà i medieval i damunt llur estructura es produirà el creixement urbanístic posterior.

Els elements més significatius del barri són els convents i hospitals, el més antic dels quals és el de Sant Pau del Camp, fundat l’any 914 damunt les restes d’un temple de cronologia tardo-romana o alt-medieval. Un altre edifici de gran importància fou les noves Drassanes construïdes per Pere II, aquesta construcció propicià el desenvolupament i l’assimilació urbanística de la zona, que seran convertides en caserna militar el 1640, i les Comèdies, situades al Pla de les Comèdies o plaça del Teatre, on ja des de l’any 1579 l’Hospital de la Santa Creu posseïa el privilegi per les funcions de música i declamació, és però, el segle XVIII l’època en que es va urbanitzar la Rambla.

Pel que fa a les muralles, durant el regnat de Pere el Cerimoniós, l’any 1357, es va emprendre la construcció d’un nou recinte fortificat que havia d’encerclar el sector oest de la ciutat. Es tracta d’un projecte d’iniciativa pública, promogut pel Consell de Cent, que es va executar amb iniciativa privada a través d’un sistema de subhastes en el que els diversos trams del vall que s’havia d’excavar eren contractats a constructors privats.

El projecte del 1369 detalla les distàncies entre els diferents punts i es concreten quatre portals. Definia un arc que s'iniciava al capdamunt de la Rambla, pujant per l'actual carrer Pelai i arribava fins gairebé la plaça Universitat. Des d'aquí girava i baixava fins a la confluència del carrer del Carme amb Riera Alta, creuava fins el carrer Hospital i penetrava a les hortes de Sant Pau entre els carrers Cadena i Robadors. Des d'aquest darrer extrem, tornava a girar per encarar-se a la Rambla, per anar a entregar dues torres més avall del portal de la Boqueria”.

El document no precisa les característiques materials de la muralla. El perímetre emmurallat comptava amb 6.240 metres amb una extensió de 218 hectàrees, de les quals dues cinquenes parts corresponen al Raval

Fruit de l'emmurallament, el Raval es convertí en una zona nova apta per a la seva urbanització amb l'assentament de gran part de la població organitzada al voltant de tres eixos principals: els carrers Tallers, Carme i Hospital. La construcció d'aquesta nova muralla, va comportar que el tram de la muralla de la Rambla, quedés com una línia divisòria dins el nou perímetre de la murada, fet que mostra la voluntat de mantenir el Raval com a àrea suburbana.

Així el 1377 es construïran els trams que porten del capdamunt de la Rambla per l'actual carrer Pelai, les rondes de Sant Antoni i Sant Pau, la part baixa del Paral·lel, i més tard les Drassanes.

Es coneix amb certesa que el 1390, el perímetre estava completament definit, tot i que la seva construcció es perllongà fins a les darreries del segle XVII. A causa de diversos episodis com el de la Pesta Negra (1348) i les dificultats econòmiques de finals del segle XIV i inicis del XV, es produí una desacceleració en el creixement de la ciutat. La crisi del segle XV provocada per la guerra civil, la deserció de l'estament empresarial i una disminució de bona part dels mercats exteriors i de la marina mercant, i la pèrdua de la capitalitat política arran de la unió de les Corones d'Aragó i Castilla, van provocar que Barcelona entrés en una llarga etapa de decadència.

En relació amb les torres, cal dir que de moment “es coneixen dues tipologies, torres de planta quadrada (Drassanes, s. XIV) i torres de planta semicircular (C/ Pelai i C/ de les Flors, s. XV).”

En el segle XVII les noves tendències defensives, com l'ús de la pólvora i altres progressos de l'artilleria, van obligar a reformar part de la muralla existent; donant lloc a la substitució dels antics merlets, la menor elevació dels llenços de la muralla, el seu reforçament mitjançant terraplens i la construcció d'un seguit de baluards situats al llarg del circuit defensiu d'època medieval. El baluard que podria ser documentat en el tram de la present intervenció és el situat davant el carrer Pelai, anomenat a la documentació antiga Baluard de Canaletes, dels Estudis o de Sant Nicolau, que sabem que es va bastir un cop acabada la Guerra dels Segadors (1652); el resultat de la qual fou el privilegi militar de la ciutat concentrat a mans del Rei, que va promoure el reforç de la muralla amb la construcció de més baluards, entre els anys 1672 i 1675.

A final del segle XVIII, les muralles de La Rambla es començaren a enderrocar per urbanitzar definitivament el carrer i dur-hi a terme el passeig que donarà lloc a l'actual Rambla. Ja en el segle XIX, l'any 1843, es va enderrocar l'edifici dels Estudis Generals, situat al capdamunt del passeig on, quatre anys més tard, es va obrir el portal d'Isabel II (Cirici, 1985). L'any 1854 es va acabar d'enderrocar la resta del recinte defensiu. Aquest, havia esdevingut un problema higiènic que impossibilitava el creixement de la ciutat, que s'havia quedat petita pel nombre d'habitants que hi residien. La població de Barcelona al segon quart del segle XIX experimenta un creixement demogràfic molt important, en estreta relació amb el procés d'industrialització, sobretot del sector tèxtil. Un cop destruïda la muralla (l'única part de muralla que avui en dia encara es conserva és la de Les Drassanes) es van presentar a concurs un seguit de projectes urbanístics per crear el que més tard s'anomenarà l'Eixample (García Espuche, 1986).

Es coneix la fenomenologia material de la zona a través de successives intervencions arqueològiques. El 1994 a causa de les obres de remodelació del tram del ferrocarril metropolità de Barcelona es va produir una intervenció

arqueològica a la Plaça Universitat, Ronda Universitat i Ronda Sant Antoni, amb una prolongació als carrers Pelai i Tallers (Bacaria, 1994). Es va documentar un dels segments del sector nord-est de la muralla de la ciutat, d'època baix medieval, i les restes d'un dels baluards de la tercera línia de muralla, el *baluard dels Tallers*, construït el 1697, i enderrocat al segle XIX amb la resta de la muralla.

L'any 2000 una intervenció al carrer Pelai va posar al descobert un tram de muralla i una estructura de planta circular, interpretada com la sisena torre de la fortificació situada entre el Portal de l'Àngel i el portal de Tallers (Fàbregas, 2000). També al carrer Pelai, el mes de febrer del 2002, es va documentar un altre tram de la mateixa muralla, a més d'una torre circular, que es podria relacionar, segons els directors de la intervenció, amb una de les torres que guardaven l'entrada a la ciutat per la porta de Canaletes. Igualment aparegué el talús de la muralla (Artigues, Caballero, 2002).

Entre els mesos de gener i març de l'any 2002 s'intervingué a la Plaça de Catalunya i al carrer Fontanella, on es van documentar dos trams de murs d'època medieval, interpretats com a part de les restes de fonamentació de dues torres associades al llenç de muralla aixecada a mitjans del segle XIV. Es va documentar també, davant del portal de l'Àngel, les restes d'un tram de mur identificat com un dels baluards defensius -bastit el 1652, un cop acabada la Guerra dels Segadors- amb una estructura de característiques similars al baluard dels Tallers. També es varen identificar les restes d'un altre element d'aparell constructiu similar a l'identificat com a baluard, malgrat que la ubicació d'aquest no queda reflectida en la documentació històrica, (Suau, 2002).

Finalment, al mes d'abril del mateix any es realitzà una actuació a la Ronda de Sant Pau. Aquesta possibilità la localització d'un tram muralla, que amida 16 m de llarg i 2,20 m d'amplada. Aquest tram de muralla aflorava a pocs cm. de l'actual nivell de circulació i baixava fins a una cota mínima de 6,5 m, tot i que per motius de seguretat no es va poder arribar al nivell final de fonamentació.

El Raval ha jugat sempre un paper secundari o marginal des dels seus orígens,

entre el 1693, que era rural, i el 1859, que ja s' havia edificat, la població es va multiplicar per disset i es van fer pisos realment diminuts i mal ventilats.

Al juliol de 1897 es va aprovar una distribució de Barcelona en districtes que va adjudicar tot la zona compresa entre la Rambla i les rondes de Sant Antoni i de Sant Pau al districte cinquè, i així va néixer el terme administratiu.

El to pejoratiu que solia acompanyar l'expressió de "Barri Xino" va fer popular el nom de districte cinquè, cosa que no va succeir en cap dels altres districtes de la ciutat.

La Guerra Civil va causar estralls considerables a tot el Raval en general. Tot i que molts edificis van caure a causa de les bombes altres van quedar força deteriorats.

A partir de la dècada del 1950, el barri va patir un gran increment demogràfic com a conseqüència de l'arribada d'immigrants.

Urbanísticament i sociològicament hi ha hagut des de sempre dos ravals, que uns anomenen senzillament Nord (des del carrer Hospital a la Ronda de Sant Antoni) i Sud (des del carrer de l' Hospital fins al mar), o el Raval de Ponent (el del Nord en referència al nom antic i popular del carrer de Joaquim Costa) i de Sant Pau.

Urbanísticament, el primer Raval disposava d'alguna zona esponjada, per més que més moderna i planejada, com la dels carrers del Doctor Dou i dels Àngels. Sociològicament, era un barri obrer i menestral.

El segon Raval, el Sud o de Sant Pau, corresponia en bona part al que s'ha conegut com a "Barri Xino", i barrejava carrers encara més atapeïts amb locals dedicats a la prostitució, i en ocasions a la delinqüència.

Des del Pla Cerdà primer, i més tard i concretament des del Baixeras, s'arrossegava un projecte municipal que va ser d'allò més impopular: l'obertura d' una gran via (via B) que unís el port amb el carrer Muntaner, partint el

districte cinquè en dos.

Aquesta via seria complementària a les vies A, avui la Via Laietana, oberta el 1909, i C la perllongació dels carrers Méndez Núñez i l'Avda, Cambó.

Acabada la Guerra Civil, l'Ajuntament va pensar que era l'hora de prosseguir la via B, aprofitant les cases destruïdes, i li va posar el nom de García Morato, un aviador mort durant la guerra, avui avinguda Drassanes. De moment, però, no va ser així. Les restes de les cases destruïdes van quedar molts anys formant un depriment paisatge. Només el vell Teatre Circ Barcelonès del carrer de Montserrat va ser enderrocat.

Pel que fa a les intervencions anteriors són molt nombroses les efectuades al barri, ens centrarem, però, en les més properes a la zona d'actuació tant a nivell temporal com geogràfic:

A les Drassanes Reials (Daria Calpena, 2002 i 2000.) es va excavar el pati trobant restes de les primers fases constructives dels segles XIIIè i XIVè i el repliment de la muralla farcit amb terres de la Porta del Ollers amb nombrosos fragments de ceràmica de reflex metàl·lic, segles XVI-XVII.

Pere Lluís Artigues i Conesa dirigirà diferents intervencions al Carrer Sant Pau, la primera al número 51, l'any 1998, trobant fragments ceràmics de reflex metàl·lic, segles XVI-XVII, i de vidrades baix-medievals. Entre desembre de 1998 i juny de 1999 dirigirà diferents fases al solar situat entre C/ Sant Pau, 116, Reina Amàlia, C/ Hort de la Bomba i C/ Carretes on trobarà la continuació de una vil·la suburbana i necròpoli dels segles I-III d.C. localitzada primerament darrera l'església de Sant Pau i ampliada més tard amb trenta-dos nous enterraments dels segles IV-V amb l'intervenció efectuada per la construcció de la nova caserna de la Guardia Civil en l'any 1991, aquí també es van trobar dos assentaments prehistòrics, un de l'Edat de Bronze (del II Mil·lenni fins al començament del I Mil·lenni a.C.), i un altre Neolític Antic i Mitjà (finals V Mil·lenni-començament del IV).

Més recentment es portà a terme una important actuació a la Rambla del

Raval, a la zona coneguda com a “illa Robador”, on durant els anys 2004, 2005 i el 2006 els arqueòlegs Joan Piera i Iñaki Moreno van documentar part del entramat urbanístic de la ciutat medieval i moderna i algunes estructures prehistòriques, concretament de l'Edat de Bronze.

Durant els anys 2007 i 2008 l'arqueòloga Vanesa Triay va dirigir les excavacions de la illa dels carrers Hospital, Sant Llàtzer, Carme i plaça del Pedró on es conserva l'església romànica de Sant Llàtzer, i va documentar diferents enterraments en fossa comú amb cronologia baix-madieval i moderna de l'antic hospital, així com també un petit tram del que es va interpretar com paviment d'una calçada romana.

4. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Arrel de les obres efectuades per l'empresa ESPELSA, per tal de fer una estesa elèctrica entre el carrers Sant Antoni Abat, 11-15 i Bisbe Laguarda, 2-8 es va creure necessari fer un seguiment arqueològic amb l'objectiu de documentar les possibles restes arqueològiques que es poguessin conservar. Així doncs, l'objectiu principal de l'actuació consistia en identificar qualsevol vestigi arqueològic existent donat que forma part del barri del Raval, àrea que:

1. Es troba dins una de les zones pertanyent a l'ager de la ciutat romana de Barcino.
2. Forma part del Raval, eixample d'origen medieval.

Aquest projecte preveia l'obertura de una cata de 77 metres de largària entre el edifici número 15 del carrer Sant Antoni Abat i el 4-8 de Bisbe Laguarda, però tan sols va ser necessari obrir 11 metres, al carrer Sant Antoni Abat ja que es van aprofitar uns tubs que ja estaven instal.lats. Per la realització d'aquesta es va escollir un procediment manual, ja que la rasa era petita i passava per la vorera, un pas molt estret per treballar amb màquina. Primerament feren ús d'un martell pneumàtic per trencar el paviment i delimitar la zona a rebaixar i seguidament tragueren la terra a mà.

5. METODOLOGIA

La metodologia arqueològica aplicada ha estat la basada en el mètode de registre utilitzat per E.C. Harris (1979) i per A. Carandini (1981). Es tracta de registrar objectivament els elements construïts i estrats que s'identifiquen, realitzant una numeració correlativa d'aquests, sota el nom d'"Unitat Estratigràfica" (U.E.) que individualitza els uns del altres. Cada U.E es registra en una fitxa on s'indica la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, i la posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques amb les que es relaciona.

Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic; compost per la planimetria, amb plantes i seccions que ens donen, respectivament, una visió diacrònica i una sincrònica de les troballes; la documentació fotogràfica dels treballs realitzats i la recollida de material arqueològic deixant constància del seu lloc de procedència mitjançant el codi del jaciment –amb l'any- i la unitat estratigràfica a què pertany el material. A continuació, les peces preferents es dibuixen i reben un número perquè quedin individualitzades.

6. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS

El dia 21 de juliol de 2006 van començar les tasques d'ampliació i reforçament de la xarxa elèctrica al carrers Sant Antoni Abat amb Bisbe Laguarda, portant cables des del número 15 de Sant Antoni Abat fins la vorera de la cantonada amb Bisbe Laguarda. Va començar una brigada de la companyia ESPELSA, composta per quatre homes, La rasa oberta tenien unes mides totals d'11 metres de llarg, una amplada de 0'40 metres i 0'65 metres de profunditat màxima, i transcorria, des de la vorera sud a la nord, en el tram de calçada l'existència d'un col·lector no va permetre passar de 50 cm.

Pel que respecta a l'estratigrafia, hem pogut documentar una primera capa, U.E. 100, composta per asfalt en la calçada i l'empedrat a les voreres i una preparació formada per formigó, amb una potència de 0,25 metres (fins la cota 9'55m.s.n.m.).

El segon nivell, U.E.: 101, té una potència desconeguda, assolint fins els 0'40 metres de fondària màxima (cota 9'15m.s.n.m.), es tractaria d'un nivell d'aportació format per sauló barrejat amb restes de material constructiu contemporani, fruit de l'anterior obertura del carrer per la instal·lació d'altres serveis i molt afectat per les rels dels arbres.

7. CONCLUSIONS

Arran de les obres d'ampliació i reforçament de la xarxa elèctrica als carrers Sant Antoni Abat i Bisbe Laguarda realitzades per FECSA-ENDESA amb la participació de ESPELSA, es va fer una rasa entre els dies 21 i 24 de juliol de l'any 2006.

La cala, amb una llargària d'11 metres, una amplada de 40 cm. i una fondària de 65 cm., es va començar per la vorera sud, va creuar el carrer passant per sobre d'una placa de formigó i es va retomar a l'altra vorera.

La cala ha pogut arribar als 65 cm. de profunditat projectats en gairebé tota la seva longitud.

L'actual intervenció estava dirigida a l'avaluació arqueològica del terreny. El resultat un cop realitzat el control de la rasa ha sigut negatiu en quant a la localització i documentació de restes arqueològiques, la rasa era molt petita i estava afectada per diferents serveis, no es va documentar cap estructura arqueològica ni es va recollir cap material arqueològic.

Les conclusions que podem extreure d'aquesta intervenció arqueològica són més aviat poques, ja que la rasa era petita i alcançava molt poca fondària i aquestes voreres estaven afectades per la instal·lació de serveis moderns i no presenten cap mena d'estructura antiga que es pugui documentar.

Així doncs, caldrà esperar futures intervencions que aportin noves dades per poder avançar en la història d'aquest barri i de la ciutat.

8. BIBLIOGRAFIA

- AJUNTAMENT DE BARCELONA. *BCNPIC: Punt d'informació cartogràfica de Barcelona*. <<http://www.bcn.es/cgi-bin/pt.pl?url=/guia/bcnpicc.html>>
- ALBERCH I FUGUERAS i altres. *Els barris de Barcelona. Vol I. Ciutat vella i l'Eixample*. Enciclopèdia Catalana . Barcelona 1999.
- ARRANZ HERRERO, M., *La Rambla de Barcelona. Estudi d'Història Urbana*, Col·lecció Camí Ral, núm. 22. Ed. R. Dalmau.
- BACARIA, Memòria de l'intervenció arqueològica a la Plaça Universitat, Ronda Universitat i Ronda Sant Antoni. 1994.
- CIRICI, A. 1971: *Barcelona pam a pam*. Editorial Teide. Barcelona.
- DDAA. 1982: Gran geografia comarcal de Catalunya. Introducció. Barcelona, Baix Llobregat. *Enciclopèdia Catalana* . Barcelona.
- DDAA. 1992: La ciutat consolidada (segles XIV-XV). *Història de Barcelona*. Vol III. Barcelona.
- AADD, *Abajo las Murallas!!! 150 Anys de l'Enderroc de les Muralles de Barcelona*, Museu d'Història de la Ciutat. Barcelona, 2005.
- DE PALOL I SALELLAS, P. , PLADEVALL I FONT, A. I altres. *Catalunya Romànica, Del Romà al Romànic*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona 1999.
- DURAN I SANPERE, A. 1972: *Barcelona i la seva història*. Vol I. Barcelona.
- ESPINÀS, J.M^a. *Alguns carrers antics de Barcelona*. Col. A. Duràn i Santpere. Ajuntament de Barcelona. Barcelona. 1978.
- FABRE, J., HUERTAS, J. 1977: *Tots els barris de Barcelona. l'Eixample i la Barcelona Vella*. Volum V. Edicions 62. Barcelona.
- GARCIA i ESPUCHE, A., GUÀRDIA i BASSOLS, M. 1986: *Espai i Societat a la Barcelona pre-industrial*. Edicions de la Magrana. Barcelona.
- GARCIA PETIT, LI., MIRET i MESTRE, J., MIRÓ i ALAIX, M.T., RIBÉ i MONGE, G. 2002: *Diccionari d'arqueologia*. Ed. Termcat. Barcelona.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE POLÍTICA TERRITORIAL I OBRES PÚBLIQUES. Diccionari visual de la construcció [En línia]. 2003. <<http://www.gencat.net/ptop/documentacio/llengua/dicvisualc.htm>>
- HARRIS, E.C.: *Principios de estratigrafía arqueológica*. Editorial crítica. Barcelona, 1979.

HERNÁNDEZ I CARDONA, F.X. *Barcelona, Historia d'una ciutat*. Ed. Llires de l'Index, S.L. Barcelona, 1992.

PORTABELLA, J. *Dictionari nomenclàtor de les vies públiques de Barcelona*. Ed. Ajuntament de Barcelona, 1997.

ANNEXES

1. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE :100
Sector: Sant Antoni Abat,11-15, Bisbe laguarda 2-8 Codi M.H.C.B.099/06.	Fase:	Cronologia: s. XX-XXI.	
DEFINICIÓ :	Nivell d'us		
DESCRIPCIÓ :	Paviment del carrer format per asfalt a la calçada i rajoles de pedra de 40X50 cm i la capa de preparació de formigó per sota d'aquest amb una potència de 25 cm. Cota 9.80 – 9.55 metres snm.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a
	Rebleix a		Es reblert per
	Cobreix a	101	Es cobert per
	Talla a		Tallat per
	Es recolza a		Se li recolza
	S'entrega a		Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 101	
Sector: Sant Antoni Abat,11-15, Bisbe laguarda 2-8 Codi M.H.C.B.099/06.	Fase:	Cronologia: s. XX-XXI.		
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació			
DESCRIPCIÓ :	Rebliment compost per sauló barrejat amb sediment de color marró clar i textura molt solta amb presència de material constructiu contemporani. Presenta una potència màxima de 40 cm. Cota 9.55-9.15 metres snm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	100
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

2. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

2.1 DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA.

Àtics, S.L. Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric	Projecte: Intervenció Arqueològica als carrers Sant Antoni Abat 11-15 Bisbe Laguarda 2-8. Barcelona	Arqueòleg: Laura Arias del Real	Foto número: 1.	Data: juliol 2006
				Codi MHCB: 099/06

<i>Àtics, S.L.</i> Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric	Projecte: Intervenció Arqueològica als carrers Sant Antoni Abat 11-15 Bisbe Laguarda 2-8. Barcelona	Arqueòleg: Laura Arias del Real	Fotos número: 2 i 3.	Data: juliol 2006
				Codi MHCB: 099/06

<i>Àtics, S.L.</i> Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric	Projecte: Intervenció Arqueològica als carrers Sant Antoni Abat 11-15 Bisbe Laguarda 2-8. Barcelona	Arqueòleg: Laura Arias del Real	Foto número: 4	Data: juliol 2006
				Codi MHCB: 099/06

<i>Àtics, S.L.</i> Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric	Projecte: Intervenció Arqueològica als carrers Sant Antoni Abat 11-15 Bisbe Laguarda 2-8. Barcelona	Arqueòleg: Laura Arias del Real	Foto número: 5	Data: juliol 2006
				Codi MHCB: 099/06

<i>Àtics, S.L.</i> Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric	Projecte:	Arqueòleg:	Fotos	Data: juliol 2006
	Intervenció Arqueològica als carrers Sant Antoni Abat 11-15 Bisbe Laguarda 2-8. Barcelona	Laura Arias del Real	número: 6 i 7.	Codi MHCB: 099/06

2.2 . LLISTAT DE FOTOGRAFIES

Foto 1: Trencament del paviment al carrer Sant Antoni Abat.

Foto 2: Buidatge de la rasa al carrer St.Antoni Abat.

Foto 3: U.E. 101 a la calçada.

Foto 4: Rasa oberta.

Foto 5: Col.locació de tubs.

Foto 6: Rasa oberta a la cantonada amb Bisbe Laguarda.

Foto 7: Rasa oberta, U.E. 101, amb serveis anteriors i rels d'arbres.

2.3 DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

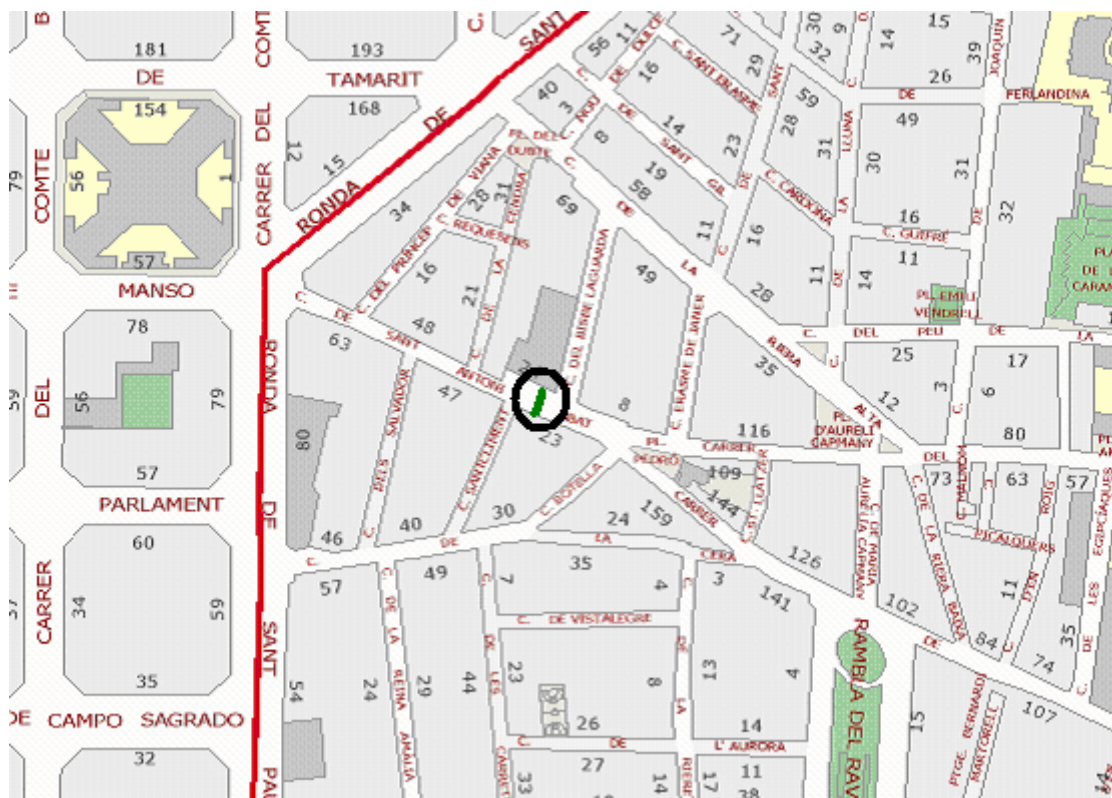

Fig.1

Àtics, S.L. Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric	Projecte: Intervenció Arqueològica als carrers Sant Antoni Abat 11-15 i Bisbe Laguarda 2-8. Barcelona.	Arqueòleg: Laura Arias del Real	Escala: 1/2000	Nom del Plànol: Plànol situació de l'intervenció	Data: juliol-2006	
					Codi MHCB: 099/06	Plànol nòm. : 1

